

PERCEPCIJE POTREBA DAROVITIH KAO DRUŠTVENE ELITE

Rezime: Razvoj psiholoških i pedagoških saznanja, obogaćuje i razvija saznanja o potrebama darovitih i kreativnih pojedinaca. Istraživači fenomena darovitosti, koji predstavlja kompleksan proces, često su postavljali pitanja, kako ići u susret potrebama darovitih i kreativnih pojedinaca i obezbijediti adekvatno vaspitanje i obrazovanje. Kompleksnost odgovora sagledana je kroz: a) društvenu podršku darovitim, b) različite oblike obrazovanja i vaspitanja, c) odgovarajuće programe namijenjene darovitim i kreativnim, d) poseban način rada sa darovitim i kreativnim.

Istraživanja fenomena darovitosti kod nas posljednju deceniju, kreću se u pravcu rasvijetljavanja institucionalne podrške darovitim, identifikacije darovitih, različitih oblika organizovanja, zakonske regulative... No, osjeća se potreba za većim brojem istraživanja, koja bi cjelovito zahvatila fenomen darovitosti i percepciju potreba darovitih i kreativnih pojedinaca. Oni predstavljaju društvenu elitu i najprosperitetniji dio društva.

Rezultati istraživanja socijalne bliskosti prema darovitim, tj. spremnosti učenika i roditelja na uspostavljanje različitih odnosa sa darovitim, ukazuju na postojanje distance.

Umjesto očekivane socijalne bliskosti prema darovitim, na ovim prostorima se manifestuje ravnodušnost, pa i socijalna distanca. Manji intenzitet distanciranja prema darovitim je u odnosima koji predstavljaju manji stepen intimnosti, tj. da se druže u školi i van škole kao prijatelji. Veća distanca se ispoljava u odnosima, kojim se ispoljava veći stepen intimnosti (stupanje u brak).

Ključne riječi: percepcija, daroviti, socijalna bliskost, elita.

Pitanje percepcije potreba darovitih kao društvene elite, smatramo važnim iz nekoliko razloga.

Prije svega, jer darovitost i istraživanje fenomena darovitosti predstavlja vrlo kompleksan društveni fenomen. Ona zahtijeva ozbiljan naučni pristup i razrađenu strategiju podsticanja darovitosti. Poznato je, da visoko razvijene zemlje u svijetu, ovom pitanju poklanjaju izuzetnu pažnju, jer ulaganje u darovite i kreativne pojedince predstavlja nacionalni resurs i razvoj budućnosti svakog prosperitetnog društva. Na odgovornost i poseban odnos prema darovitim nas obavezuje i Konvencija o pravima djece. Odlukom Savjeta Evrope (1994) propisana su prava i obaveze odraslih u obrazovanju djece sa posebnim potrebama, a to su i izuzetna djeca. To podrazumijeva posebne programe obrazovanja za darovitu djecu, individualizaciju vaspitno-obrazovanog

¹ krnetaljljana@yahoo.com

programa, stimulirajuće (obogaćene) programe koji će biti u funkciji podsticanja i razvijanja darovitosti. U našoj vaspitno-obrazovnoj praksi sada, prednost imaju djeca sa teškoćama u razvoju (djeca sa posebnim potrebama).

U razmatranju pitanja percepcije darovitih kao društvene elite, moramo naglasiti da daroviti pojedinci u odnosu na ostale prosječnih sposobnosti, posjeduju poseban sklop osobina ličnosti. To su djeca, na određen način „drugačija od većine“. Takav „drugačiji sklop osobina“ uslovljava i njihove drugačije obrazovne potrebe, naglašava Kirk i Galagher, 1989). Autorica Vlahović-Štetić, V. (2008) ističe neke najistaknutije osobine darovitih kao što su:

1. „Potreba druženja s vršnjacima iste hronološke dobi“ – jer osim u području svoje darovitosti, u ostalim područjima darovita djeca su slična svojim vršnjacima, imaju potrebu da ih vršnjaci prihvataju i da sa njima dijele određena iskustva. Sem toga darovito dijete mora naučiti poštovati i one manje darovite i saradivati sa njima.
2. „Potreba za druženjem s vršnjacima slično razvijenih visokih sposobnosti“ - jer takva druženja darovitoj djeci omogućuju ne samo kontakte sa djecom natprosječnih sposobnosti, već smanjuju osjećaj izoliranosti.
3. „Potreba za radom u obogaćenim i proširenim vaspitno-obrazovnim programima“ - pruža više mogućnosti :širenje obrazovnog programa u širinu i u dubinu ili stvaranje novih programa, mentorski rad sa stručnjacima, grupe za nadarene i sl.
4. „Potreba za nezavisnošću u učenju“ - jer je darovitoj djeci važno omogućiti samostalan rad i istraživanje.
5. „Potreba za izazovima u kojima može doživjeti i povremeni neuspjeh“. Ovdje imamao na umu potrebu (strategiju) postavljanja zadataka u blizini krajnjih granica „približnog razvoja“.
6. „Potreba za sudjelovanjem u širokim programima kojima se podstiče cjelokupan razvoj“. Ovo je važno sa aspekta , da ne bi došlo do prebrze i preuske spezijalizacije, što bi kasnije moglo ugroziti razvoj ličnosti ili nekih drugih sposobnosti.

Pretpostavlja se, da u uređenim socijalnim sredinama, gdje je izražena podrška darovitim i kreativnim pojedincima, osiguranje naprijed navedenih potreba, može samo pozitivno uticati na skladan cjelokupan razvoj, i u tom smislu, smatramo da su se ispunili određene preduslove za razvoj i podsticanje darovitih kao društvene elite. No, dešava se da porodična i obrazovna sredina ne mogu obezbijrditi adekvatno zadovoljavanje ovih potreba darovitih. Javlja se ozbiljna opasnost od trajnog zanemarivanja, potiskivanja i neiskorištavanja djetetovih potencijala.

Tada već u školi primjećujemo obrazovni propust, iz kojeg nekad slijedi i profesionalni propust. No, imamo i primjera (slavni pojedinci) gdje je u školi neprepoznata darovitost došla do punog izražaja, tek kada su se riješili ograničavajućih uslova školske sredine.

Pitanje percepcije darovitih u socijalnoj sredini, takođe može korisno poslužiti u objašnjavanju fenomena darovitih kao društvene elite. Naime, autori Krneta, D. i Krneta, Lj. (2006), na osnovu dobijenih rezultata istraživanja u Republici Srpskoj, BiH, elaboriraju stavove učenika i njihovih roditelja o darovitim, smatrajući da socijalna sredina može biti podsticajna ili inhibirajuća za njihov razvoj. U okviru analize percepcije položaja darovitih u socijalnoj sredini, istraživana je socijalna bliskost (distanca) prema darovitim, tj. spremnost učenika i njihovih roditelja na uspostavljanje različitih odnosa sa darovitim. Primjenjena je adaptirana Bogardusova skala socijalne distance u kojoj su obuhvaćeni sljedeći odnosi: 1- da su u krvnom srodstvu; 2. da stupe sa darovitim u brak, 3. da uče zajedno i sjede u istoj klupi, 4. da se druže u školi kao prijatelji, 5. da budu u istoj sobi na ekskurziji; 6. da se druže van škole samo kao poznanici.

Dobijeni rezultati pokazuju da se socijalna distanca prema darovitim javlja i kod učenika i kod roditelja, s tim da je mnogo izraženija kod učenika. Najveća bliskost kod učenika je ustanovljena na aspektu „da se družimo u školi i van škole kao prijatelji, kao se izjasnilo 80,75% učenika, a najmanje „da sa njima stupe u brak, 20,86%.

S druge strane, roditelji iskazuju veću bliskost i nemaju izraženu distancu prema tome „da uče zajedno i sjede u istoj klupi“ (stepen prihvatanja 90,31%, „da se druže u školi i van škole kao prijatelji“ - 87,22% i „da stupe u brak“ - 79,29%, dok određenu distancu ispoljavaju prihvatanjem sljedećih odnosa. „da budu u istoj sobi na ekskurziji - 25,55%, „da su u krvnom srodstvu - 48,02%, dok najmanje prihvataju „da se druže van škole kao poznanici- 25,55%. Ovakva i slična istraživanja kod nas (kojih je nedovoljno) mogu imati i teorijski (naučni) i praktični značaj, kada su u pitanju percepcije potreba darovitih i ukazati na odnos socijalne (društvene) sredine prema darovitim pojedincima.

Havelka, N. (2000) u okviru istraživanja socijalne percepcije u školi, navodi da su kod nas rijetka istraživanja, koja pokazuju da motiv postignuća spada u motive koji su u našoj kulturi dominantni (Havelka i Lazaraević, 1981). Istraživanja Kuzmanović, B. (1990) i Popadić, D. (1990) pokazuju da su motivi prestiža, rivaliteta, težnje za uticajem i moći, kao i neki prosocijalni motivi izrazitiji od motiva da se postigne vrijedan akademski ili preduzetnički uspjeh.

Poznato je, da je razvoj ličnosti uopšte, pa i razvoj darovitih pojedinaca, u određenoj socijalnoj sredini, uslovljen velikim dijelom uticajem različitih faktora uže i šire socijalne sredine. Na to nas upućuju

radovi mnogih autora, koji su za predmet proučavanja imali faktore razvoja ličnosti. U tom kontekstu je razumljivo, da opšta društvena klima, odnosno socijalni milje, jedan od važnijih uslova koji generiše i usmjerava djelovanje niza posebnih, manje ili više izraženih socijalnih faktora na razvoj i podsticanje darovitih.

Dosadašnja socijalno-psihološka saznanja o opažanju drugih osoba, ukazuju da je uspostavljanje odnosa sa drugim osobama veoma složen psihički proces, koji započinje opažanjem, a završava objašnjenjem, tj uočavanjem i memorisanjem opaženih podataka i uspostavljanjem odnosa prema tim pojavama na osnovu tako formiranih podataka, tj. preduzimanjem niza konkretnih akcija ili ponašanjem. Na taj način pojedinci formiraju opštu impresiju i opšti stav o pojavama ili drugim osobama. Ne rijetko se na osnovu impresije o raspoloženju tokom razgovora i otvorenosti u kontaktu zaključuje i odugim bitnim osobinama (sposobnostima, temperamentu, karakteru...).

Takođe u opažanju drugih osoba, važno mjesto imaju iskustvo i motivi (usmjerenost organizma), jer je osoba više usmjerena prema onim objektima koji su u saglasnosti sa njenim stavovima i vrijednostima. Lakše je procijeniti i opaziti one osobe koje su poznate i slične, nego one koje su nepoznate i različite.

Stoga smatramo značajnim, da vrijednosti i stavovi koje osobe imaju prema važnim društvenim pitanjima, značajno utiču na opažanje i procjenjivanje tih pojava, ali i na uspostavljanje niza drugih odnosa značajnih za funkcionisanje u društvu.

Dosadašnja socio-psihološka saznanja nedvosmisleno pokazuju da vrijednosti i stavovi, koje pojedinci imaju prema darovitim, mogu biti pozitivnog i negativnog usmjerenja, te da njihovo ponašanje prema darovitim može biti kooperativno ili odbijajuće, a socijalna sredina može biti podsticajna ili inhibirajuća na razvoj darovitih. Poznato je djelovanje mehanizama psihosocijalne interakcije tokom socijalizacije, koje može biti podsticajno ili inhibirajuće (mehanizam facilitacije i inhibicije). U ovom razmatranju, svakako ne možemo izostaviti pitanje vrijednosnih orijentacija koje utiču na ponašanje pojedinca, kao i pitanje socijalnih stavova, koji takođe utiču na opažanje, procjenjivanje i ponašanje ljudi, i mogu biti od koristi u razumijevanju navedenih procesa i pojava.

U analiziranju pitanja daroviti i (ili) društvena elita, razumljivo je da navodimo ispitivanje socijalne bliskosti između učenika osnovne i srednje škole, kao i njihovih roditelja. Jer, dobijeni rezultati indikativno govore o opažanju darovitih u određenoj socijalnoj sredini. Emori Bogardus (Emory S. Bogardus, 1925) je često u svojim istraživanjima koristio, skalu socijalne distance. Ova skala nastala je na osnovu tumačenja „socijalno odstojanja“, koju je još 1902. godine opisao Robert Park (Robert E. Park), kao „stepen i mjeru razumijevanja i intimnosti

koji karakterišu personalne i socijalne odnose uopšte“ (prema Gud, V.Het, P. 1966).

Smatramo razumljivim da je preko vrijednosti, opštih stavova i posebno ispoljavanja socijalne bliskosti ili distance učenika i njihovih roditelja ,moguće spoznati smjer i intenzitet brojnih socio-psiholoških mehanizama i oblika interakcije, koji determinišu položaj darovitih u neposrednoj socijalnoj sredini. Ako se tome doda i saznanje o vaspitljivosti sposobnosti (Kvaščev) onda se može konstatovati da je ispitivanje uslova za ispoljavanje i razvoj darovitih, svakako relevantan naučni problem. U tom smislu smatramo važnim i fenomen darovitih kao društvene elite. No, činjenica je da ovako distribuirani rezultati relativnog neprihvatanja spremnosti na uspostavljanje različitih odnosa sa darovitim, nedvosmisleno ukazuje na nekoliko zaključaka i to: „ne sa nama, nego pored nas“. Opšte raspoloženje kako učenika, tako i njihovih roditelja ukazuje na činjenici da daroviti mogu biti u njihovom okruženju, da se sa njima može družiti u školi i van nje kao sa prijateljima, ali kada je u pitanju veći stepen bliskosti (s njima ne treba dijeliti sobu, s njima ne treba stupati u brak), to se smatra neprihvatljivim.

Nadalje, nedostatak spremnosti na bliske odnose sa darovitim ukazuje na mogućnost djelovanja pogrešnih vjerovanja o darovitim i shvatanja da su daroviti u pojedinim aspektima ličnosti posebni, drugačiji, da u nekim aspektima ličnosti mogu biti hendikepirani i da stoga nisu poželjni kao bračni partneri. No, postoji mišljenje da su daroviti i intelektualno superiorniji, pa su samim tim superiorniji u odnosu na svoje okruženje. Kao treći zaključak, koji se nameće, je taj, da su o darovitim formirani stereotipi te da pojedinci, u nedostatku pouzdanijih saznanja i ličnih iskustava, svoje procjene i ponašanje podešavaju prema društveno prihvatljivim oblicima i uticajima većine u okruženju. Sumirajući naprijed izneseno, rezultati koje smo dobili, odslikavaju društveni trenutak i socijalnu percepciju darovitih kao elite. Formirana je više ravnodušna i nepovoljna, nego opšte povoljna društvena klima prema darovitim. Određeni faktori socijalne sredine čine je više inhibirajućom, a ne podsticajnom za podršku i stvaranje elite darovitih.

Ovo istraživanje je otvorilo i neka druga pitanja, o kojima nema istraživanja ili ima vrlo malo radova. Riječ je o potrebi rušenja pogrešnih predstava o ponašanju darovitih, kao jednom od mogućih stereotipa i predrasuda prema darovitim. Jer, implicitna shvatanja i tumačenja darovitih utiču na pojačavanje socijalne distance prema njima. Objektivnija slika o darovitim je moguća i neophodna, intenzivnijim medijskim predstavljanjem pozitivnih primjera ponašanja darovitih i, ili njihovih produkata u javnosti. Na taj način bi se smanjila socijalna

distanca i stvaranje povoljne socijalne atmosfere za njihov razvoj i afirmaciju, a time bi bila i naša percepcija potreba darovitih realnija.

Istraživanja u svijetu pokazuju različite stavove odraslih o fenomenu darovitih kao društvene elite. Tako npr. Fordovo istraživanje (1978) nam pokazuje pozitivne i negativne odgovore odraslih i darovitih pojedinaca. Daroviti učenici nemaju ništa protiv sudjelovanja u programima za darovite, sve dok oni ne ometaju njihov redovni školski program. Slično razmišljaju i nastavnici, i uvažavaju takve programe, dok ne ugrožavaju redovan školski program. Roditelji prihvataju programe za darovite učenike i uključivanje djeteta u onoj mjeri u kojoj te obaveze ne vrše pritisak na dijete.

Istraživanja u Srbiji, koje su realizovali Đorđević, B., Gojkov, G. i Stojanović, A. (2009) ukazuju na istraživanje vrijednosti kod darovitih pojedinaca. Naime, na prigodnom uzorku od 136 članova MENSE i kontrolnoj grupi od 225 učenika završnih razreda srednje škole, tražen je odgovor na pitanje: koji faktori utiču na sistem vrijednosti darovitih. Kategorije na koje su daroviti davali odgovore su uključivali: zadovoljstvo ostvarenošću, profesija, pol, materijalna situacija, nacionalnost... Poznato je da intelektualno daroviti pojedinci dostižu visok stepen moralnog rasuđivanja, ali se javljaju i kontradiktorni podaci na relaciji između moralnosti i inteligencije. U tom smislu ovo je vrijedno istraživanje, jer njegovi rezultati osvjetljavaju dio percepcije potreba darovitih, i omogućava nam cjelovito shvatanje i razumijevanje fenomena darovitih kao elite.

Istraživanja u Hrvatskoj, na području darovitosti, ističu potrebu za uticajem, potrebu za postignućem i potrebu za ostvarenjem vlastitih sposobnosti (ili potrebu rasta pojedinca).

Ova posljednja potreba za ostvarenjem vlastitih sposobnosti, se stalno razvija i raste uporedo sa postizanjem sve veće kompetencije u području. Istraživanja obavljena u Hrvatskoj (Vlahović-Štetić i sar. 1992) ukazuju, da daroviti srednjoškolci pokazuju izraženiju orijentaciju prema samoaktualizaciji i individualističkoj životnoj orijentaciji od svojih prosječno sposobnih vršnjaka.

Potreba za postignućem, je veoma često istraživano motivacijsko obilježje (Atkinson, 1964, prema Vlahović-Štetić, 2008) i pokazala se najizraženijom potrebom, u uslovima kada smo suočeni sa zadacima umjerene težine. Rezultati darovitih učenika u odnosu na sastav razreda prema sposobnostima su vrijedni pažnje. Dobijeni rezultati ukazuju da u heterogenim razredima sa širokim rasponom sposobnosti, motivacija za postignućem darovitih učenika je niža, nego u homogenim razredima, u kojima su izloženi težim zadacima i većim izazovom, upoređujući se sa sebi ravnim učenicima. U istraživanjima Atkinsona, je dokazano da je motivacija darovitih učenika niža u heterogenim

razredima... Ali, osim težine zadatka, orijentacija ka budućnosti (Atkinson i Raynor, 1978) je jak motivišući faktor kod darovitih učenika. Naime, opaženo je, da je kod djece viših intelektualnih sposobnosti, izraženija orijentacija prema budućnosti, jer oni mogu lakše povezati udaljene ciljeve sa sadašnjom aktivnošću i predvidjeti dugoročne posljedice svog ponašanja (Nuttin i sar. 1979, prema Lens i Rand, 2000). Sve ovo treba imati u vidu kada se bavimo organizacijom nastave i individualizacijom vaspitno-obrazovnih postupaka, metoda i sadržaja za darovite učenike. Motivacija je izvanredno motivišuće sredstvo i bitan faktora podsticanja razvoja darovitosti.

Potreba za kompetencijom i osjećaj samoeфикаsnosti (Bandura, 1997), ističu treću potrebu u realizaciji darovitosti. Daroviti učenici vole da rade stvari u kojima postižu dobre rezultate, gdje se vidi njihova kompetentnost. Dva su bitna faktora koja doprinose kompetentnosti, a to su: opažena težina zadatka i uvjerenje kako uspjeh zavisi o našim sposobnostima. Pojam samoeфикаsnosti se vezuje za uspješno izvedenu aktivnost ili zadatak. Tako osobe sa izraženom samoeфикасношću postižu bolje rezultate u raznim zadacima, a samoeфикаsnost se uspostavlja ponavljanjem uspjeha u različitim zadacima.

No, moramo biti osjetljivi kada je u pitanju odnos kompetencije i darovitosti, koji je složen. Mnoga darovita djeca postavljaju previsoke zahtjeve, vrlo su kritični prema sebi i nemaju razvijen unutrašnji osjećaj visoke kompetencije. Tu je ogromna uloga i odgovornost odraslih (roditelja i nastavnika). Sofisticiran pristup razumijevanju i opažanju potreba darovitih pojedinaca, je bitna odrednica formiranja darovitih kao društvene elite.

U tom smislu slobodu i jednakost pojedinaca moguće je obezbijediti, ukoliko im se obezbijede ista prava na uključivanje u sistem i omogućiti vršenje izbora u okviru sistema obrazovanja, fleksibilan izbor obrazovnih modela i postojanje različitih modela za obrazovanje, kao i podsticanje darovitih u okviru kojeg bi se odvijao slobodan izbor pojedinca.

Dakle, uvažavajući savremena sociološka, i socio-psihološka saznanja o fenomenu darovitosti, kao i socijalno-psihološka saznanja o percepciji potreba darovitih pojedinaca, čini se izuzetno važnim obezbijediti sistematsku brigu i odgovornost u stvaranju darovitih kao društvene elite. Jer, u mjeri u kojoj stvaramo i podstičemo strategiju, razumijevamo percepciju potreba darovitih, samim tim, formiramo društvenu elitu, kojoj imanentno pripadaju i daroviti pojedinci.

U okviru burnih društveno-političkih i ekonomskih promjena u zemljama postsocijalističkog uređenja evidentne su i krupne promjene u sferi obrazovanja, koje se dovode u direktniju vezu sa procesima modernizacije i demokratizacije razvoja i promjena odnosa u društvu.

Ono što privlači našu pažnju su promjene usmjerene na sagledavanje u budućnosti povezanosti razvoja društva i obrazovanja, odnosno položaja pojedinaca u vaspitno-obrazovnom procesu (učenika i nastavnika...) i svakako pitanje položaja i percepcije potreba darovitih pojedinaca. Jedna kvalitetna škola ne bi smjela propustiti i podsticanje strategije darovitih pojedinaca, i percepcije njihovih potreba.

Smatramo da je stvaranje i njegovanje podsticajne tople i humane klime u porodici, školi i društvu, neophodno u stvaranju elite jednog društva, a daroviti su fenomen društvene elite.

Literatura:

- Gojkov,G.Grandić,R.Milutinović,J i dr.(2006): „Ciljevi- kompetencije učitelja i vaspitača,Viša škola za obrazovanje vaspitača,Vršac
- Gud,V.Het,P.(1966):“Metodi socijalnog učenja“,V.Karadžić ,Beograd
- Dunderović,R.(2005):Socijalna distanca i pristupi njenom istraživanju“, Zbornik:U susret integracijama,ur.Dragoljub Krneta,, Filozofski fakultet Istočno Sarajevo,
- Đorđević,B.(2005): „Darovitost i kreativnost dece i mladih“, Viša škola za obrazovanje vaspitača, Vršac
- Đurić.Đ.(1971.) :“Ispitivanje etničke distance kod dece“, Matica srpska, Zbornik za društvene nauke, novi Sad
- Zvonaravić,M.(1981) „Socijalna psihologija“, Školska knjiga ,Zagreb
- Kreč, D., Kračvild,S.R.Balaki, L.L.:“Pojedonac u društvu“,Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Srbije, Beograd
- Krneta,D.(2001):“Osposobljenost studenata nastavnčkih fakulteta za rad sa kresativnim učenicima,Zbornik 7. Viša škola za obrazovanje vaspitača, Vršac
- Krneta,Lj.(2007):“Obrazovanje za 21.vijek- nenasilnom komunikacijom“, Zbornik Međunarodne Konferencije UNICEF-a pod nazivom“Nasilje nad djecom“, Sarajevo, BiH
- Krneta,D.Krneta,Lj.:(2005):“Daroviti u čima drugih“, Zbornik 11,Okrugli sto na temu „Daroviti i odrasli“, Viša škola za obrazovanje vaspitača, Vršac, 2005.
- Kuzmanović,B.:“Socijalna distanca prema pojedinim nacijama“,u:Lazić,M i sar.:razaranje društva-jugoslovensko društvo u krizi 90-tih,Filip Višnjić, Beograd
- Kvaščev,R.(1981):“ psihologija stvaralaštva“, Izdavačko-informativni centar studenata, Beograd
- Havelka,N.(2008):“Socijalna percepcija“Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Srbije, Beograd
- Maksić,S.(1998):“Darovito dete u školi“,Institut za pedagoška istraživanja, Beograd

- Pašalić-Kreso(2005): „Metodološki okvir spoznavanja socijalne distance kao rezultante obiteljske otvorenosti/zatvorenosti u eko-okruženju“, zbornik:U susret integracijama, ur.Krneta,D.,Filozofski fakultet Istočno Sarajevo
- Ferbežer, I(2002): “Darovitost“, Viša škola za obrazovanje vaspitača, Vršac.
- Urednica Vlasta Vizek-Vidović(2005): „Cjeloživotno obrazovanje učitelja i nastavnika:Višestruke perspektive,Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, Zagreb
- Rot,N.(1978) :“Socijalna psihologija“,Savez psihologa Srbije, Beograd.
- Šapiro,L.E.:(1998):“Kako vaspitanjem dobiti dete sa visokim EQ, Narodna knjiga Alfa,Beograd
- Rosenberg,MH.b.Kaplan (Eds)(1968):“Social Psychology Of The Self-Concept, Harlan davidson,Inc.Arlington Heitts, Illinois, 1982.
- Salovey, P.Sluyter,J.Goleman,D.(1997):“Emotional development and emotional intelligence, Educational implications.

Mr Ljiljana Krneta
Banja Luka, RS, BiH

NEED PERCEPTION OF THE GIFTED AS A PART OF SOCIAL ELITE

Development of psychological and pedagogical theories keeps contributing to better comprehension of gifted and creative individuals needs. Researchers of giftedness phenomenon, which represents very complex process, frequently posed the questions on how to meet the needs of gifted and creative individuals and ensure the adequate education. The complexity of this particular answer is seen through: a) community support for the gifted, b) various types of education, c) appropriate programs intended for gifted and creative, d) specific way of teaching the gifted and creative.

The research of giftedness phenomenon in this region, for the last decade, is focused on the problem of insufficient institutional support, identification of the gifted, different ways of organizing, laws and regulations... However, there is a need for even more research in this field, that would thoroughly cover the whole phenomenon. The gifted represent social elite and the most prospective part of the society.

The research of the social distance towards the gifted (willingness of other students and their parents to form various relations with the gifted), shows that there is a statistically significant distance.

Instead of expected social closeness towards the gifted, in this region we mostly recorded indifference and even social distance. Smaller degree of distance towards the gifted was found in relations that require lesser degree of intimacy (being schoolmates) and greater degree of distance was found in relations that require greater degree of intimacy (being a spouse).

Keywords : the gifted, social distance, elite, perception.